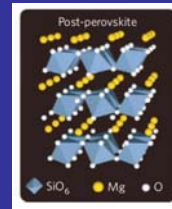
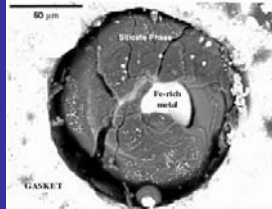

Reis naar het middelpunt der Aarde

Wim van Westrenen

Vrije Universiteit Amsterdam

Leidse Winterlezing, 9 november 2014

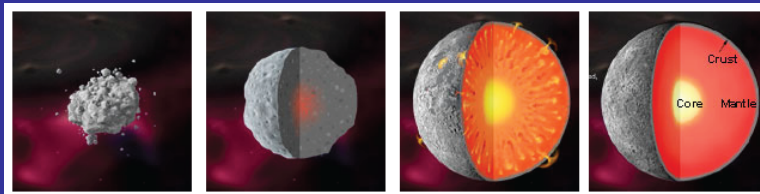
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

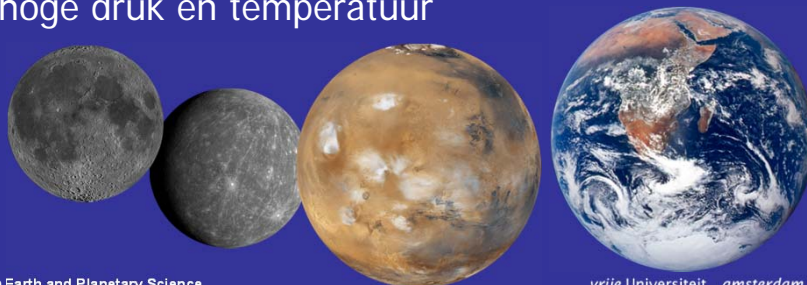

Mijn onderzoek aan de VU

- Planetaire evolutie

- Fysische en chemische eigenschappen bij hoge druk en temperatuur

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Overzicht

- Limieten aan kennis van de Aarde:
Ontoegankelijkheid
- Indirecte aanwijzingen:
Diamanten, aardbevingen
- De diepe Aarde in het laboratorium:
Hoge-druk experimenten
- Voorbeeld:
**De D'' laag:
een raadsel op 2900 km diepte**

Probleem: Ontoegankelijkheid

- Naar boven: 19.485.839.000 km
- Naar beneden: 12 km

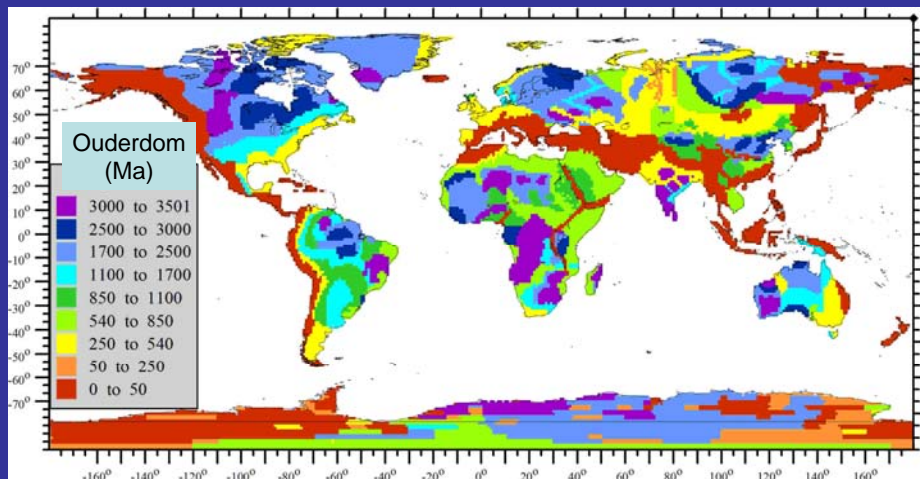

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Probleem: Ontoegankelijkheid

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Indirecte aanwijzingen: Petrologie

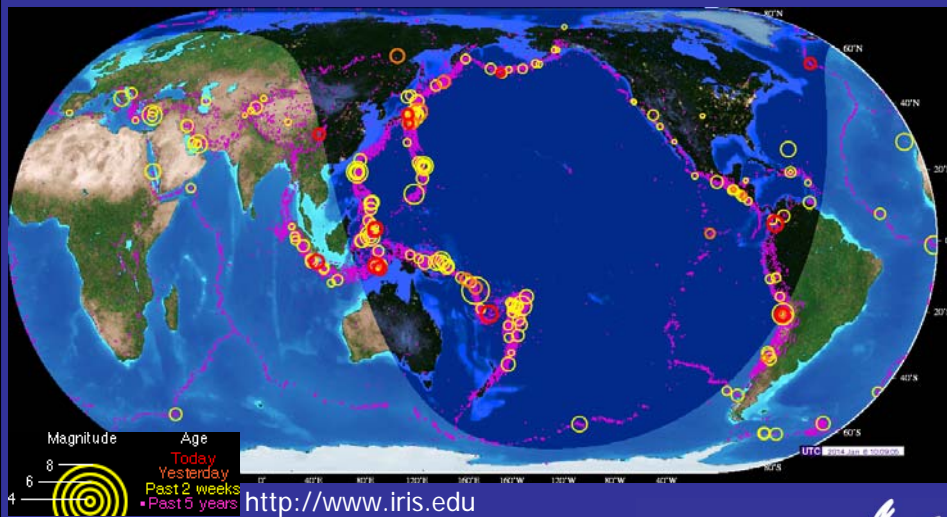

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Indirecte aanwijzingen: Geofysica

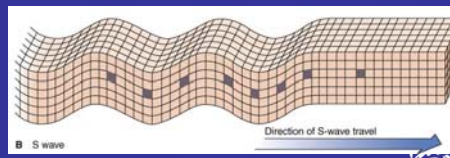
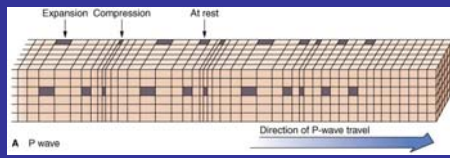
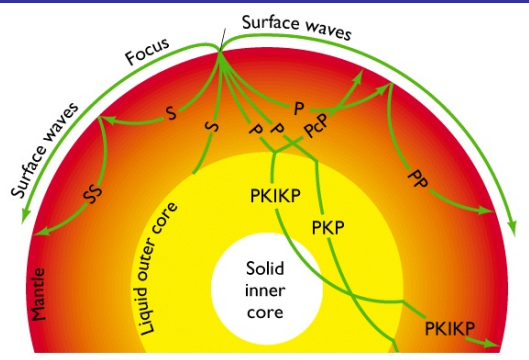
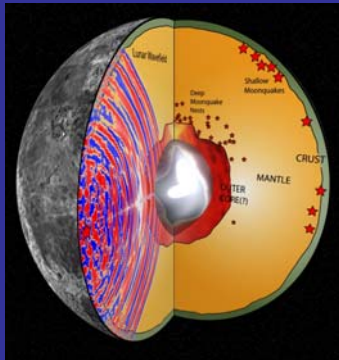

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Aardbevingsgolven

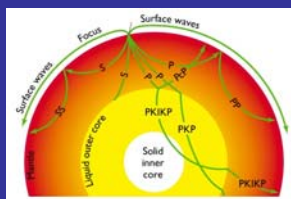
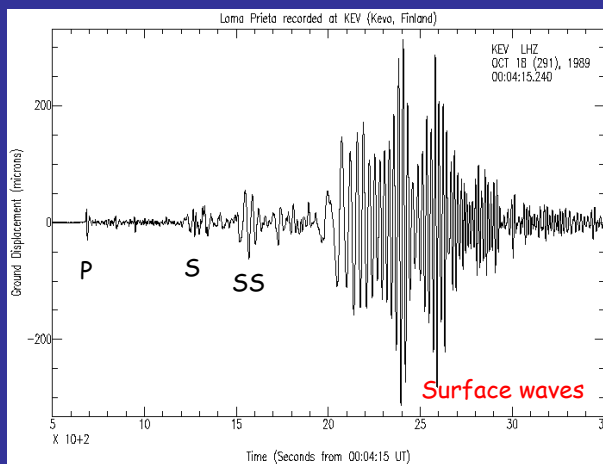

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Voorbeeld: Loma Prieta (1989, M7)

- Voortplantingsnelheid P,S golven afhankelijk van sterkte / dichtheid materiaal in inwendige

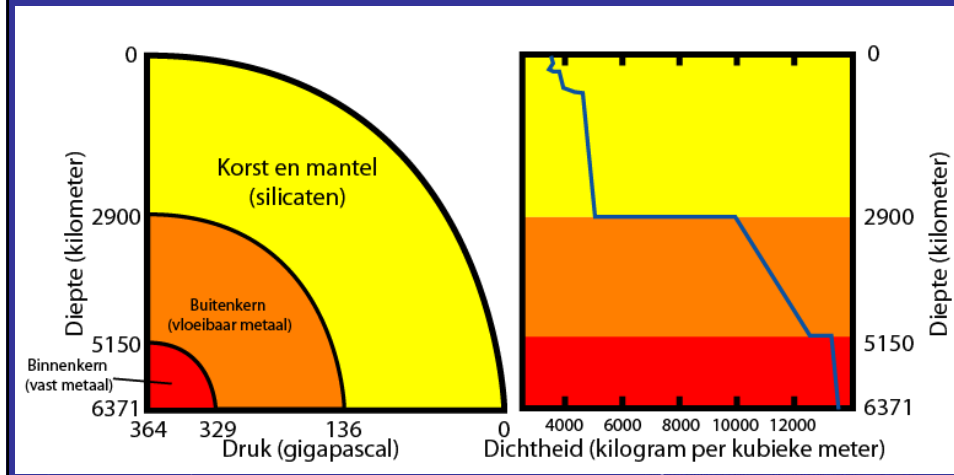
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

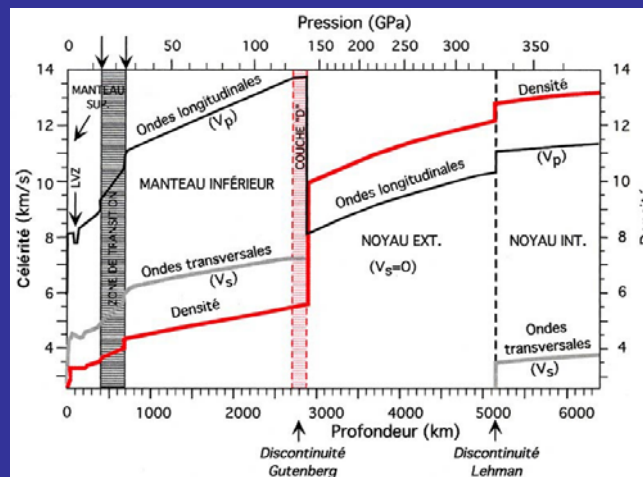
Indirecte aanwijzingen: Geofysica

- Combinatie van aardbevingen + meetstations: Referentiemodellen (gemiddeld beeld)

Indirecte aanwijzingen: Geofysica

- Combinatie van aardbevingen + meetstations: Discontinuïteiten

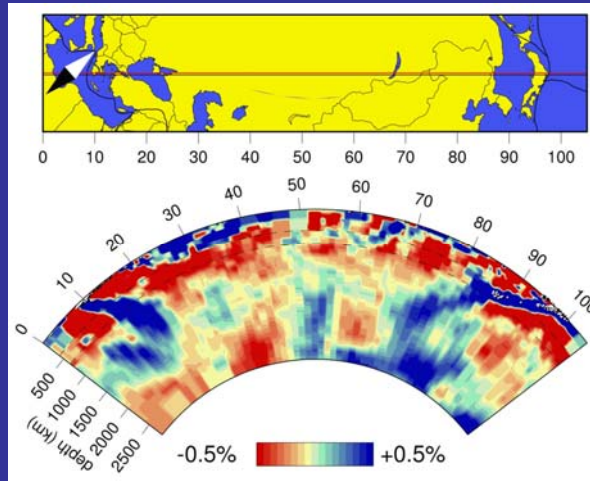
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Seismische tomografie

- Kleine afwijkingen van referentiemodel (Universiteit Utrecht – Spakman / Wortel)

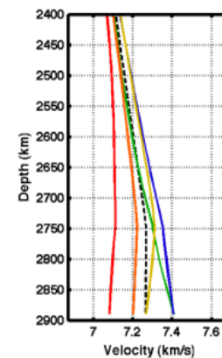
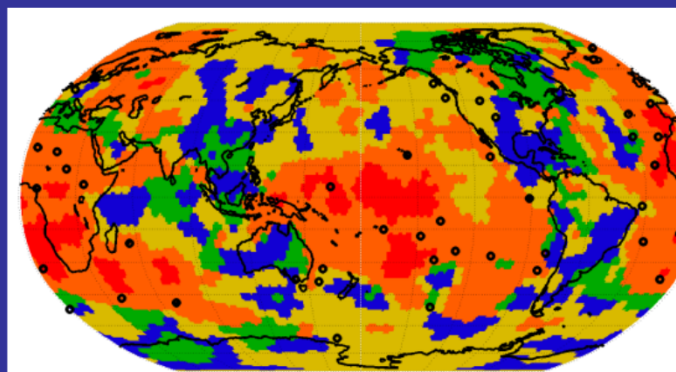
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Seismische tomografie

- De wereld op 2900 km diepte

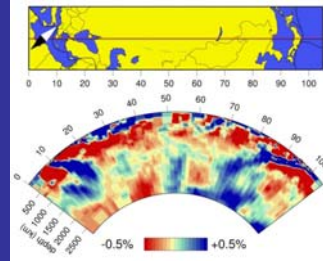
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Een paar openstaande vragen

- Welke mineralen / smelten zitten er in het diepe inwendige?
→ **Experimentele petrologie**
- Hoe veranderen hun eigenschappen met druk en temperatuur?
→ **Mineraalfysica**

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

De Aarde in het laboratorium

- Conditie in het inwendige nabootsen
- Hoge druk en temperatuur
→ Grote kracht op een klein oppervlak

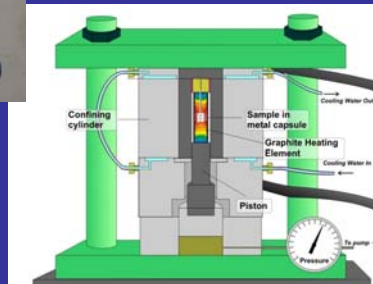
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Technieken

- Piston-cylinder pers (30.000 atm, 1700 graden)

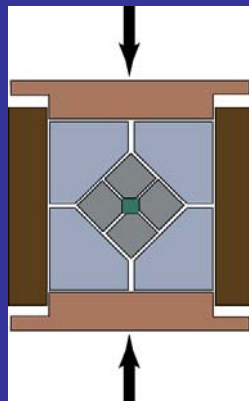
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Technieken

- Multi-anvil pers (250.000 atm, 2500 graden)

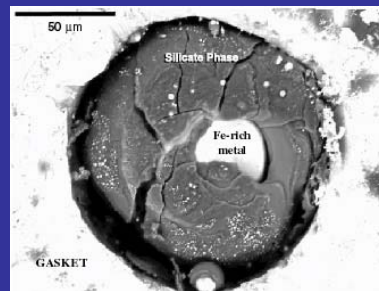
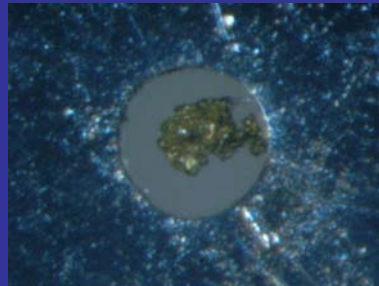
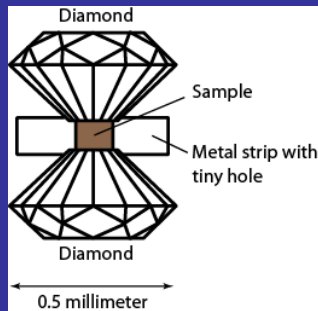
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

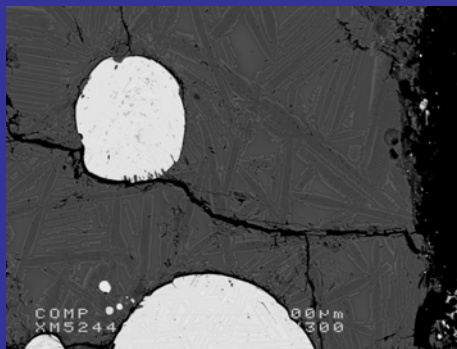
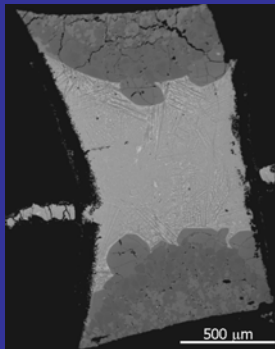
Naar het middelpunt der Aarde

- Diamantcel
(P,T > middelpunt der Aarde)

Deep Earth and Planetary Science

Bepalen chemische eigenschappen

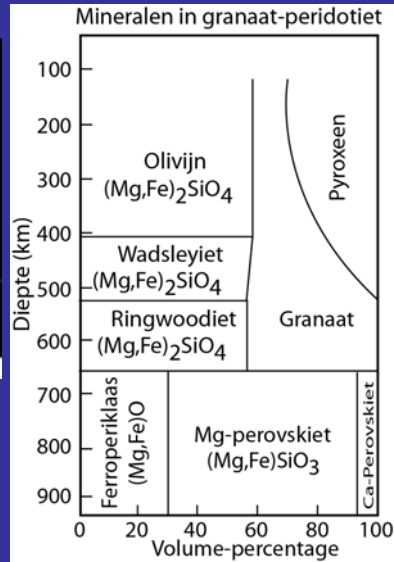

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Resultaat: Mineralogie van de mantel

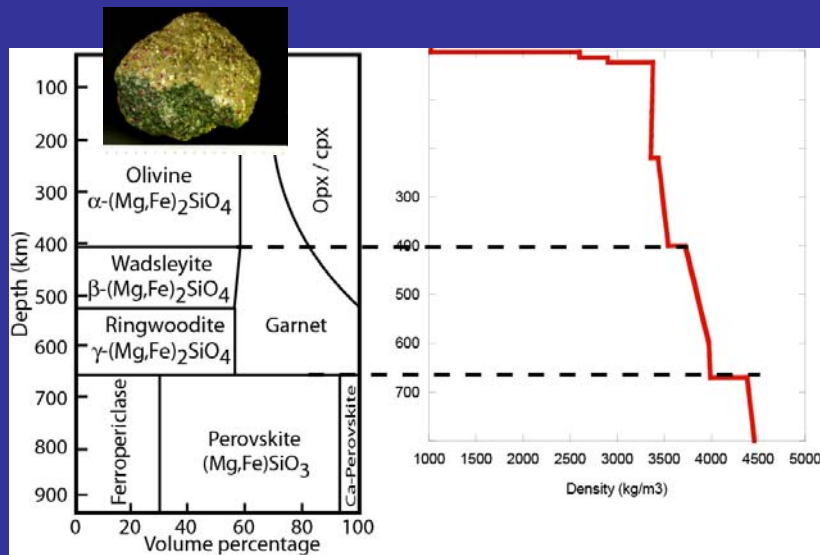

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Combinatie experimenten + geofysica

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Fysische eigenschappen: Deeltjesversnellers

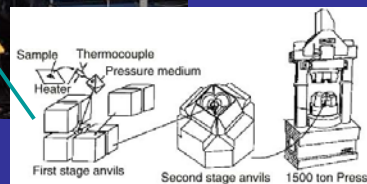
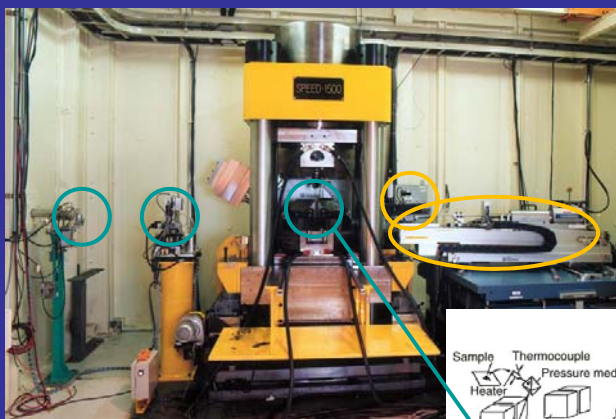
SPring-8, Japan

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Hogedrukkers in de bundel

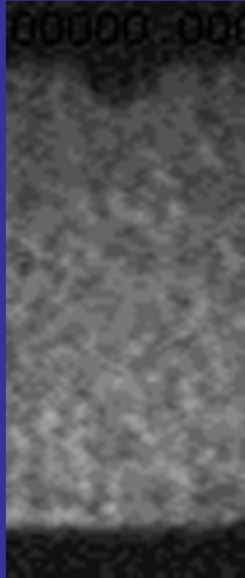

Deep Earth and Planetary Science

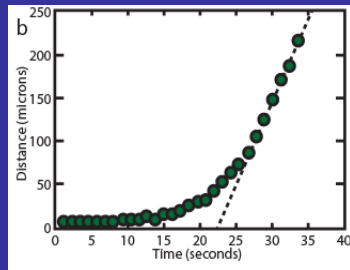
vrije Universiteit amsterdam

Viscositeit van magma

- Magma bij 20.000 atmosfeer en 1600°C
- Re bal

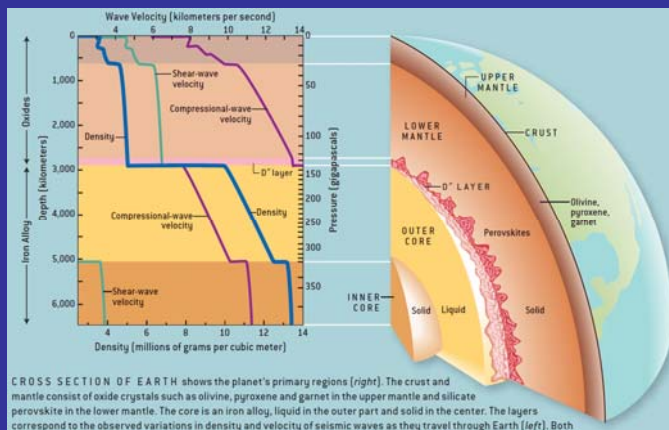
- → viscositeit
- → transportsnelheid

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Voorbeeld: De D'' laag

CROSS SECTION OF EARTH shows the planet's primary regions [right]. The crust and mantle consist of oxide crystals such as olivine, pyroxene and garnet in the upper mantle and silicate perovskite in the lower mantle. The core is an iron alloy, liquid in the outer part and solid in the center. The layers correspond to the observed variations in density and velocity of seismic waves as they travel through Earth [left]. Both

- Veranderingen in eigenschappen extremer dan op korst-atmosfeer grens!
- Enorm reliëf ('gebergten' 50-300 km hoog)
- Extreme P-T condities – moeilijk experimenteren

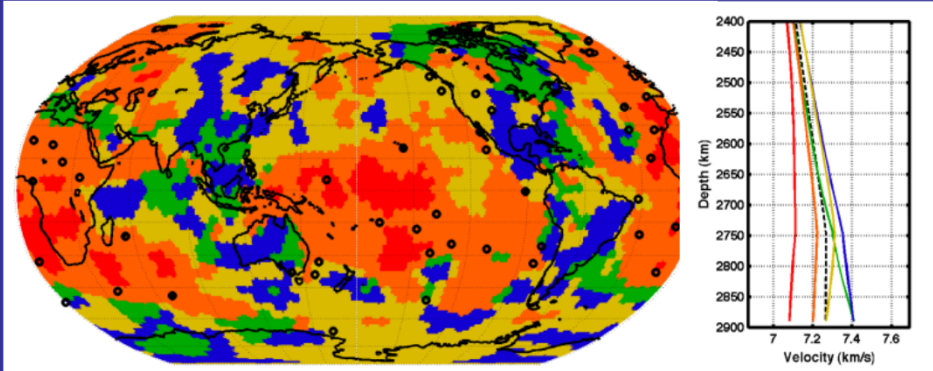
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

D'' laag: erg heterogeen

- Hoge en (extreem) lage snelheden, heterogeen verdeeld

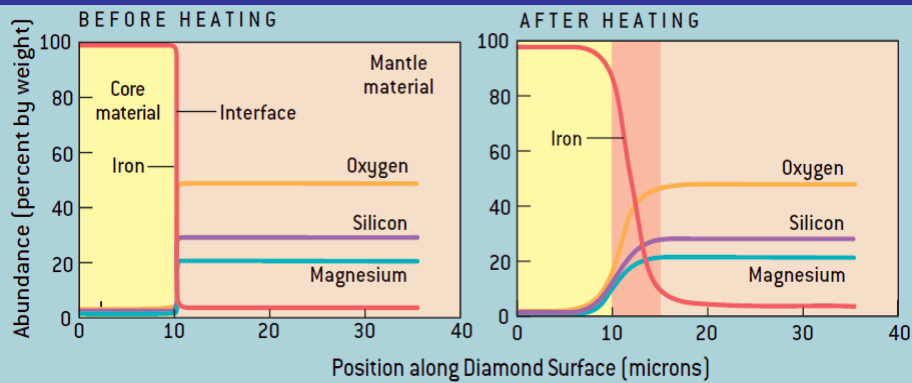
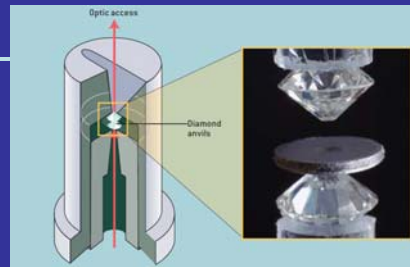
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Wat is D''?

- Jaren 90: Reactiezone kern/mantel?

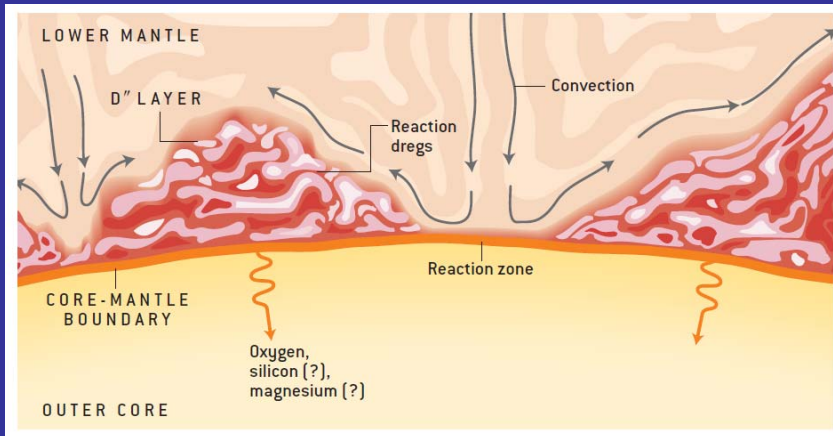
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Reactiezone?

- Gebergten: ophopingen van reactieproducten?
- Helaas: experimenten te slordig

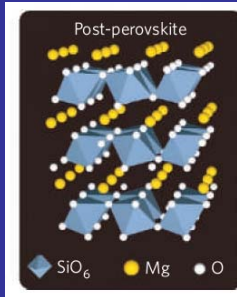
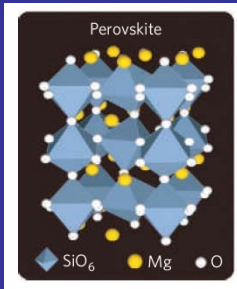
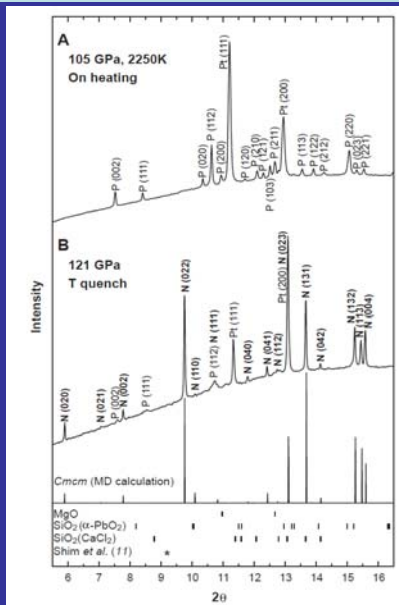
Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

D'' = nieuw mineraal?

Murakami et al. (2004) Nature

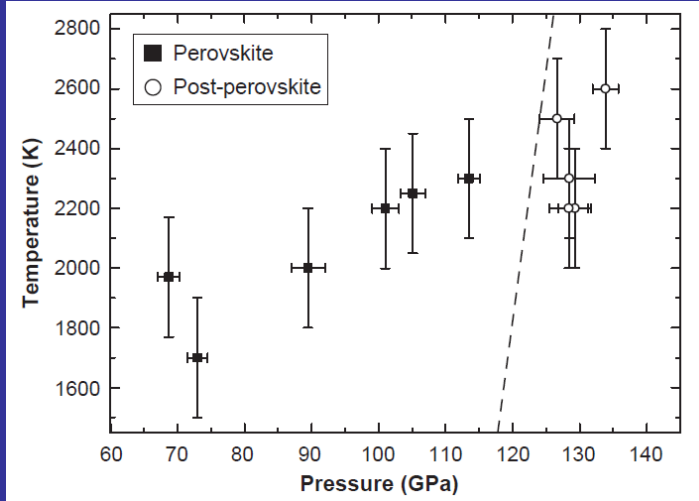

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

D'' = nieuw mineraal?

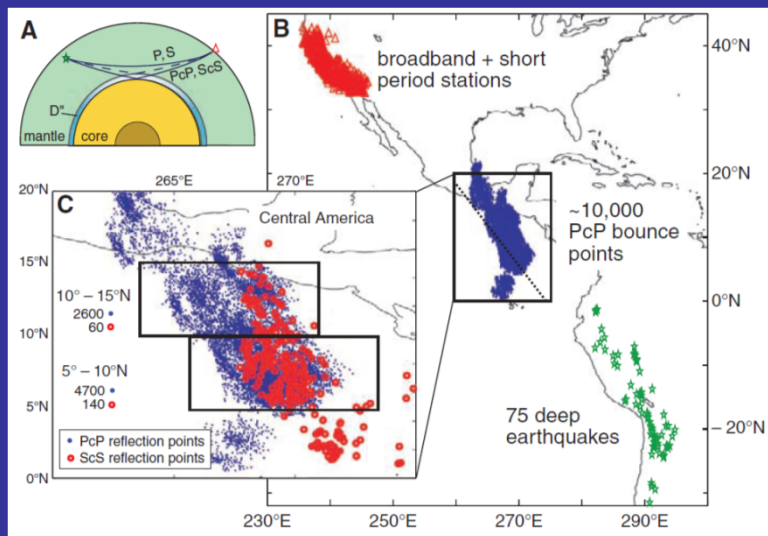
Murakami et al. (2004) Nature

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Kaart van voorkomen PPv

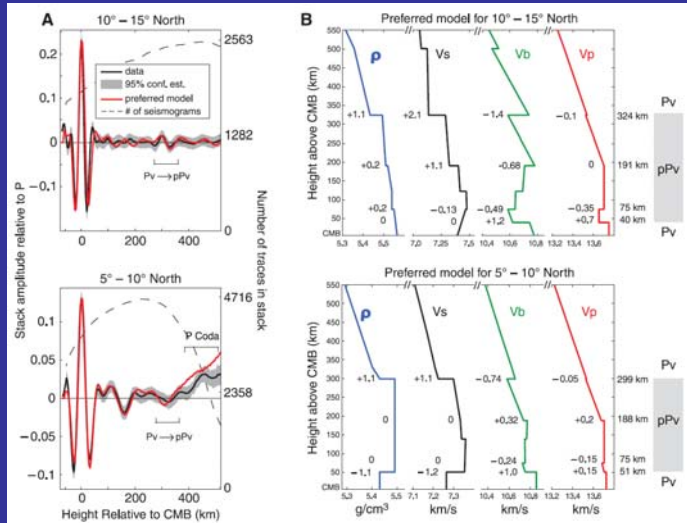
Hutko et al. (2008) Science

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Kaart van voorkomen PPv

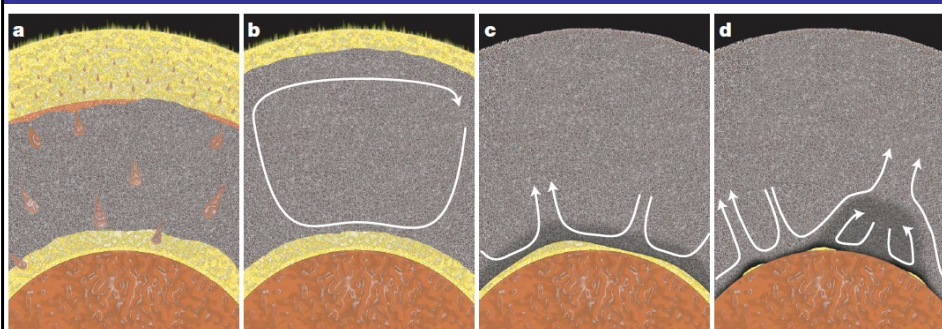
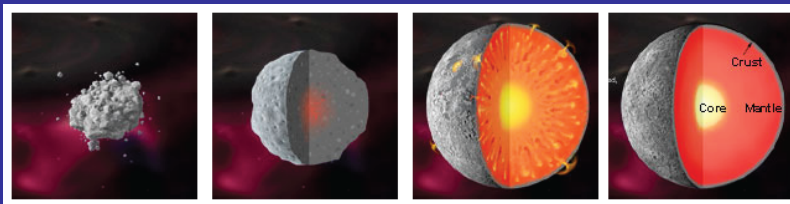
Hutko et al. (2008) Science

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Of: Omgekeerde vulkaan?

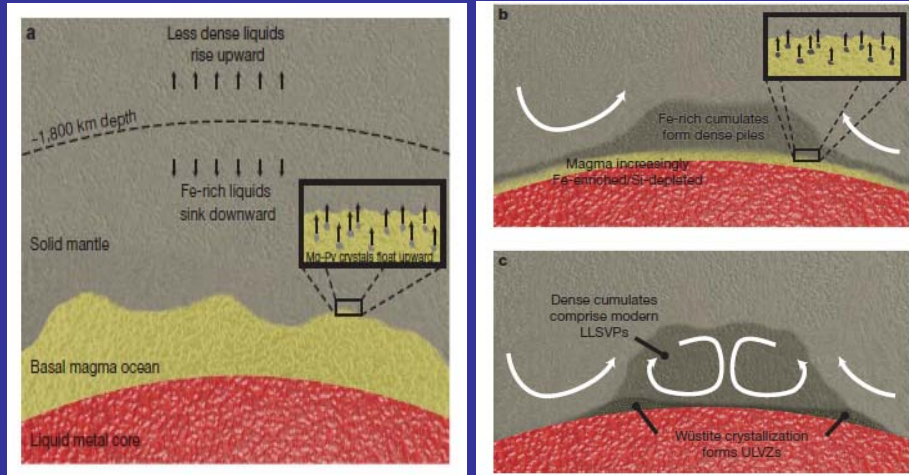
Labrosse et al. (2007) Science

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Evolutie van een omgekeerde vulkaan

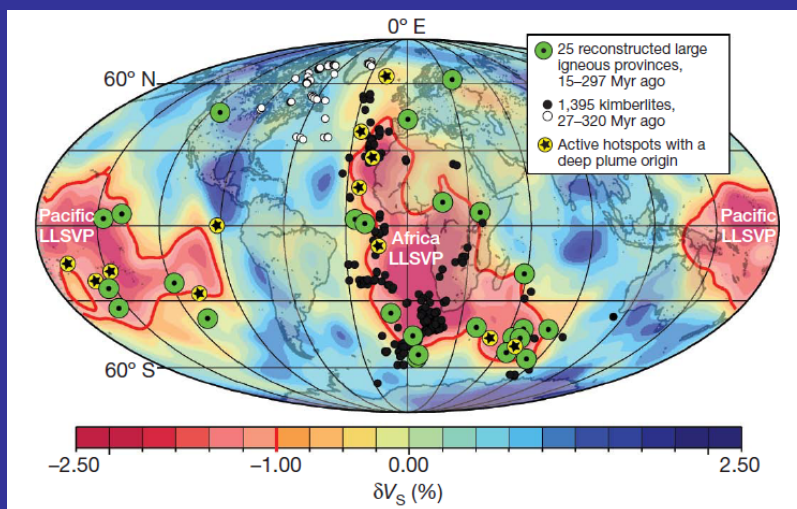
- Nomura et al. (2011) Science: Verklaren bergen in D'' en anomalie onderop

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Van LLSVP naar het oppervlak

Torsvik et al. (2010) Nature

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Conclusies

- Reeks hulpmiddelen om de diepe Aarde te bestuderen
- Beeld wordt steeds scherper
- D'': meest dynamische laag in de Aarde, met wellicht direct verband met processen aan het oppervlak

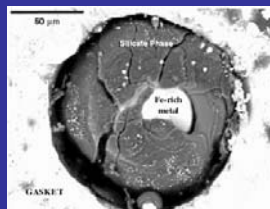

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

Reis naar het middelpunt der Aarde

Wim van Westrenen

Vrije Universiteit Amsterdam

Leidse Winterlezing, 9 november 2014

Deep Earth and Planetary Science

vrije Universiteit amsterdam

